

WereldvluchtelingenKRANT

DEZE KRANT IS EEN EXTRA BIJLAGE BIJ DE MORGEN - 20 JUNI 2008

Jongens in de Golf van Aden.

© UNHCR / Björnvinsson/March 2007

Woord vooraf Waarom Wereldvluchtelingendag?

Vandaag, 20 juni, is het Wereldvluchtelingendag. Een dag waarop hulde gebracht wordt aan de 37 miljoen mensen op de vlucht wereldwijd. Het kan immers iedereen overkomen vluchteling te worden en bij een vreemde te moeten aankloppen voor een veilig onderkomen. De geschiedenis leert ons dat ook Belgen op de vlucht moesten in

het verleden. Tijdens de Eerste Wereldoorlog vluchtten 1,6 miljoen Belgen, een kwart van de toenmalige bevolking, naar onze buurlanden. In 2008 vluchten mensen nog steeds om steeds complexer wordende redenen. Ze moeten vluchten om hun leven te redden. De grote meerderheid van de vluchtelingen wereldwijd blijven in hun regio van oorsprong. De asiel-

zoekers die bij ons aankloppen, zijn een minderheid van de globale migratie. België dat de Conventie van Genève van 1951 over de status van vluchteling ondertekende, engageert zich ertoe bescherming te bieden aan de vluchtelingen die op ons grondgebied verblijven. Het doel van deze Wereldvluchtelingenkrant die speciaal voor Wereldvluchtelingendag

geschreven werd, is eraan te herinneren dat asiel een fundamenteel recht is dat anno 2008 nog steeds actueel is. Als organisaties die werken voor asielzoekers en vluchtelingen trachten wij dit recht mee te vrijwaren. En daarvoor doen wij een beroep op het werk van talloze medewerkers en vrijwilligers en op de solidariteit van een gastvrije samenleving. Ook hun

verhalen hebben wij opgetekend in deze Wereldvluchtelingenkrant. We hopen dat ze u zullen boeien.

De auteurs

Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen, Rode Kruis Vlaanderen, Croix-Rouge de Belgique, ECRE, Fedasil, UNHCR en Vluchtelingenwerk Vlaanderen

p4

Stéphanie Frankinet:

'Correcte informatie is van levensbelang'

p7

Sadiq uit Soedan:

'Ik heb het beste uit twee culturen'

ZIE VOOR DE VOORSTELLING VAN DE AUTEURS VAN DEZE KRANT:

p8

Conflict en crisis

'We kunnen niet terugkeren'

De bijtende geur van nog gloeiende as hangt in de lucht en het gonst van de vliegen als Ibrahim zwijgend de afgebrande overblijfselen van zijn hut doorzoekt. Het is een zinderend hete namiddag. Tenslotte houdt hij een 30 cm lang paaltje in metaal op dat voordien gebruikt werd om zijn ezel aan vast te binden - het zwartgeblakerde stukje metaal is al wat overblijft van het leven dat hij eens in dit dorp in Darfur (Soedan) leidde. 'De Janjaweed militias vertellen ons zo niet naar ons dorp terug te keren', zegt Ibrahim met een emotionele stem.

Ibrahim moest zijn dorp in Soedan verlaten en naar Tsjaad vluchten, net als talloze andere Soedanese vluchtelingen. Tsjaad, een land met naar schatting zo'n 10 miljoen inwoners, telt bijna een half miljoen vluchtelingen en ontheemden. Er zijn meer dan 250.000 door de VN-Vluchtelingenorganisatie (UNHCR) geregistreerde vluchtelingen van Darfur (Soedan) in Oost-Tsjaad en zo'n 48.000 vluchtelingen van de Centraal Afrikaanse Republiek in Zuid-Tsjaad, plus bijna 180.000 intern ontheemden. Er zijn ook meer dan 50.000 Tsjadiërs die gevlucht zijn naar Darfur.

Straffeloosheid

'Tsjaad is een erg mooi land om in te leven en te werken', vertelt Ann Maymann, UNHCR-stafid in Tsjaad. 'Ik was in Ndjamena toen de rebellen in februari de hoofdstad binnenvielen. Het was een erg brutale ervaring. Tsjaad is geen veilig land voor de lokale bevolking, voor de vluchtelingen en voor de hulpverleners. Dit maakt hulpverlening er niet makkelijker op.'

Dit wordt ook bevestigd door de medewerkers van de Dienst voor Humanitaire Hulp van de Europese Commissie (ECHO). Frederic Bonamy, hoofd van het kantoor in Ndjamena voor ECHO, zegt: 'De veiligheidssituatie lijkt alleen maar te verslechteren. Het grote probleem is de totale straffeloosheid die er heerst.'

De crisis in Darfur heeft een regionale dimensie met een destabiliserend effect

op de buurlanden, zowel in humanitaire als in veiligheidsoptiek. De grenzen zijn erg poreus. Zonder stabiliteit in Tsjaad en de Centraal Afrikaanse Republiek kan het conflict in Darfur zich niet stabiliseren. De schermutselingen in het Noorden van de Centraal Afrikaanse Republiek en de erg onstabiele toestand aan beide zijden van de grens Tsjaad-Soedan veroorzaken een regelmatige toestroom van vluchtelingen in Tsjaad.

Opnieuw geweld

Sinds 2003 begonnen vluchtelingen vanuit de Soedanese provincie Darfur in het Oosten van Tsjaad toe te komen. In het Zuiden van het land stromen vluchtelingen vanuit het buurland de Centraal Afrikaanse Republiek toe.

Begin 2008 werden er nieuwe stromen vluchtelingen zowel in het Oosten als in het Zuiden van Tsjaad vastgesteld. Zo'n

VLUCHTELINGENVROUW UIT DARFUR IN TSJAAD
Gewapende mannen vermoorden, verkrachten en beroven ons. Het is de Janjaweed.

13.000 kwamen vanuit Darfur en 12.000 vanuit het Noorden van de Centraal Afrikaanse Republiek. Deze mensen waren op de vlucht geslagen voor heropflakkerend geweld in hun thuisland.

Deze toestroom van een groot aantal

De resten van Seraf, een verlaten dorp in West-Darfur, dat platgebrand werd. De potten die gebruikt werden om graan in te bewaren zijn zwartgeblakerd en gebroken.

vluchtelingen in een reeds arm land als Tsjaad zet een enorme druk op de lokale bevolking en de schaarse grondstoffen zoals water en brandhout. Vooral voor de vluchtelingenkampen nabij de grens met Soedan - een gebied dat on-

bevestigd: 'Wat de bescherming van vluchtelingen betreft, is UNHCR een natuurlijke partner met het internationale mandaat, de expertise en de slagkracht om de bescherming en verzorging van vluchtelingen te garanderen.'

Commissie de tweede belangrijkste donor voor onze operaties in Tsjaad', zegt Maymann. 'Door hun financiële steun, maar ook door hun technische expertise, is de Dienst Humanitaire Hulp van de Europese Commissie een constructieve en geëngageerde partner voor UNHCR.'

Deze bijdrage is onontbeerlijk om de bescherming en verzorging van deze vluchtelingen te verzekeren en om een hulpprogramma op te zetten ten behoeve van de Soedanese vluchtelingen. De fondsen stellen UNHCR in staat om de individuele vluchtelingen medische zorg, scholing, onderdak, schoon drinkwater en sanitaire voorzieningen te verlenen. In de toekomst zullen de vluchtelingen ook identiteitsdocumenten krijgen: een belangrijk middel ter bescherming van vluchtelingen en voor het traceren van vermiste familieleden.

'Deze mensen verdienen onze inspanningen', zegt Bonamy. 'Iedere keer als ik een vluchtelingenkamp bezoek, valt het me op hoe vluchtelingen hun waardigheid bewaren en de moed niet opgeven en zich steeds weer aanpassen - sommige zelfs na de ergste trauma's - aan hun nieuwe realiteit', besluit Frédéric Bonamy. 'Ze verdienen ons respect.'

De betrokken instellingen

Hoog Commissariaat van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen (UNHCR): werd in 1951 opgericht en zet zich in voor de bescherming van en bijstand aan vluchtelingen overal ter wereld. De zetel is gevestigd in Genève, maar het UNHCR heeft een regionale delegatie in Brussel voor de Benelux-landen en de Europese instellingen.

Dienst voor Humanitaire Hulp van de Europese Commissie (ECHO): werd opgericht in 1992 en heeft als taak noodhulp en bijstand aan de slachtoffers van natuurrampen of conflicten buiten de EU te verlenen. Volgens Louis Michel is 'de humanitaire hulp van de Europese Commissie een concrete uitdrukking van de solidariteit van de Europese burgers met bevolkingen die het slachtoffer zijn geworden van oorlog en crisis, zoals natuurrampen'.

toegankelijk en woestijnachtig is - is dit probleem acuut. Een bijzonder zorgwekkende ontwikkeling is wel de steeds kleiner wordende voorraad water in de vluchtelingenkampen.

Ook de spanningen om het schaarse brandhout kunnen soms hoog oplopen. Het is niet uitzonderlijk dat vrouwelijke vluchtelingen - vrouwen en kinderen - aangevallen en zelfs verkracht worden, terwijl ze hout aan het sprokkelen zijn.

Europese steun

'Vluchtelingen zijn erg kwetsbaar: meestal hebben ze bijna alles verloren, werden ze opgejaagd en vervolgd. Humanitaire hulp is voor hen vaak de enig hoop op overleven, hun enige levenslijn', meent Europees Commissaris voor Ontwikkeling en Humanitaire Hulp, Louis Michel. Daarom werkt UNHCR niet enkel samen met lokale en traditionele autoriteiten, maar ook met internationale partners, zoals de Dienst voor Humanitaire Hulp van de Europese Commissie.

'Onze humanitaire hulp is gebaseerd op de onaantastbare principes van onafhankelijkheid, onpartijdigheid en neutraliteit', zegt Louis Michel. 'En via onze humanitaire partnerorganisaties komt ze rechtstreeks ten goede aan hen die ze het meest nodig hebben.'

Cees Wittebrood, hoofd voor Afrika, Caraïben en Stille Oceaan voor ECHO,

De Europese Commissie is een belangrijke donor voor de grote humanitaire programma's in Oost- en Zuid-Tsjaad, gebieden die getroffen zijn door een toestroom van vluchtelingen. Zo mocht UNHCR in 2007 rekenen op een bijdrage van 6 miljoen euro voor vluchtelingen uit Darfur in Tsjaad van het departement Humanitaire Hulp van de Europese Commissie. Deze bijdrage komt ten goede van de ca. 250.000 Soedanese vluchtelingen. Deze vluchtelingen, vooral uit het Noorden en Westen van Darfur, zijn meestal nomadische moslims die tot de ethnische Zaghawa, Massaliet en Tama groepen behoren. Ze verblijven in 12 vluchtelingenkampen die op een gemiddelde afstand van 60 kilometer van de Tsjaadisch-Soedanese grens liggen.

Respect

'Na de Verenigde Staten is de Europese

HET TOTALE BUDGET VOOR HUMANITAIRE HULP VAN DE EUROPESE COMMISSIE BEDRAAGT:

2006: 671 miljoen euro
2007: 768,5 miljoen euro

ECHO financiert eveneens UNHCR-programma's ten bate van de Centraal Afrikaanse vluchtelingen in Tsjaad voor een bedrag van 650.000 euro.

Tsjaad: 80% leeft onder de armoedegrens

Ondanks de aanwezigheid van goud en uranium blijft Tsjaad een van de armste landen ter wereld. Op de Index van de menselijke ontwikkeling van de Verenigde Naties staat Tsjaad op de lijst van de 10 armste landen. Sinds 2004 is het een olieproducerend land geworden. Maar problemen met infrastructuur, institutionele zwakte en intern conflict zorgen dat de armoede hoog blijft - 80% van de bevolking leeft onder de armoedegrens - en het land slecht scoort op gezondheids- en sociaal vlak in vergelijking met de landen in de regio.

Ibrahim Adam toont de twee enige dingen die intact zijn gebleven in het dorp, een metalen paaltje om zijn ezel aan vast te binden en het symbool van een recent huwelijk.

Grenzeloze bescherming in Europa?

De buitengrenzen van 'Fort' Europa worden steeds strenger bewaakt

Ook deze zomer gaan er weer veel mensen op vakantie. Ze steken landsgrenzen over zonder er veel bij na te denken. Gewoon in Europa of daarbuiten: soms moet je eerst een visum aanvragen, maar normaal gesproken levert dat niet al te veel problemen op. Het is voor ons vanzelfsprekend om legaal andere landen binnen te mogen.

WELK LOT WACHT DE IRAKEZEN?

Vijf jaar geleden begon de oorlog in Irak. Gewoonlijk associëren we deze oorlog met bloedige beelden op het journaal. Er is echter nog een andere realiteit die onze aandacht verdient: die van de miljoenen Irakezen die gedwongen hun land ontvluchtten om hun leven te redden. Sinds de invasie in Irak zijn naar schatting 2,4 miljoen mensen het land ontvlucht. Het merendeel is gevlucht naar Syrië en Jordanië. Anderen proberen als vluchteling in Europa erkend te worden.

Erkenning

In Europa hangt het lot van de Irakezen af van het land waar ze hun asielaanvraag indienen. In bepaalde landen hebben ze beduidend meer kans om erkend te worden dan in andere landen. De kans dat een asielaanvraag aanvaard wordt en iemand dus als vluchteling erkend zal worden door een Lidstaat van de Europese Unie varieert van 85% tot 0%! 'Iedere asielzoeker moet in principe dezelfde kans op asiel hebben in ieder land van de Europese Unie. Het recht op asiel is geen loterij, het is een fundamenteel recht', volgens Bjarte Vandvik, secretaris-generaal van ECRE (Europese Raad voor Vluchtelingen en Ballingen).

Het verhaal van Kasim

Kasim is 39 jaar. Hij is Irak ontvlucht, omdat zijn leven er in gevaar was. Zijn land verlaten was niet gemakkelijk. Zijn naam stond op een overheidslijst van personen die niet mochten reizen, en zijn vrienden waren bang om hem te helpen omwille van de repressies. Hij verkocht al zijn bezittingen om zo het nodige geld te verzamelen voor valse papieren om naar Turkije te gaan. Daar betaalde hij een mensensmokkelaar om naar Italië te gaan. Kasim wilde niet noodzakelijk naar Italië gaan. Zijn doel was gewoon Irak te verlaten. 'Ik had geen keuze. Voor mij waren alle landen gelijk. Ik heb altijd gehoord en geloofd dat mannen en vrouwen in Europa rechten hadden en daarom ben ik naar Europa gekomen.'

Weinig mensen staan er echter bij stil dat dit niet voor iedereen zo makkelijk is. Sterker nog: dat er voor veel mensen soms geen enkele andere mogelijkheid is dan hun leven op het spel te zetten om Europa te bereiken. Mensen die niet meer in hun eigen land kunnen blijven, omdat ze vervolgd worden vanwege ras, religie, nationaliteit, politieke opinies of lidmaatschap van een bepaalde sociale groep. Zij hebben geen andere keuze dan huis en haard achter te laten om bescherming te vragen in een ander land. In wankle bootjes of via mensensmokkelaars proberen ze te vluchten. Als ze Europa al bereiken dan is dat vaak na een reis vol gevaar, ontbering, vernedering en mishandeling. En dan is het dan nog maar de vraag of hun asielaanvraag op een eerlijke manier wordt behandeld. Maar velen halen Europa niet en komen om op zee. Soms van honger en dorst, maar soms ook omdat mensensmokkelaars hun vracht te lastig vinden. Kilometers voor de kust worden deze mensen dan in zee gegooid, zodat ze nooit meer levend het vasteland kunnen bereiken. In maart 2005, bijvoorbeeld, werden vijftien Chinese migranten door 'slangenhoofden' (mensensmokkelaars) gedwongen om in zee te springen, zo'n 15 kilometer voor de kust van Sicilië. Slechts twee vrouwen en vier mannen overleefden en konden hun verhaal vertellen. Na een zoektocht werden de lichamen van de andere teruggevonden en na autopsie werd vastgesteld dat zij waarschijnlijk al zwaar gewond waren toen ze overboord gegooid werden.

Een gemeenschappelijk Europees asielsysteem

De Europese Unie werkt sinds 1999 aan één gemeenschappelijk Europees asielsysteem. De eerste fase van dit asielsysteem is voltooid en omvat wetgeving die minimum standaarden vastlegt in Europa die een meer consistente behandeling van asielzoekers moet bewerkstelligen. De tweede fase, die uiteindelijk tot doel heeft dat de asielsysteem in de gehele EU gelijk is voor

iedereen die asiel aanvraagt, zou in principe in 2010 voltooid moeten zijn. Zo ver is het echter nog lang niet. In welk van de 27 Europese Lidstaten je asiel aanvraagt, bepaalt in belangrijke mate hoe groot je kans is dat je daadwerkelijk bescherming krijgt. Daarnaast zien we de laatste jaren dat de focus van Europa verschuift van het beschermen van vluchtelingen naar het nemen van maatregelen om illegale migratie tegen te gaan. Terwijl de controles aan Europa's binnengrenzen zo goed als verdwenen zijn, worden de buitengrenzen van 'Fort' Europa steeds sterker bewaakt. Natuurlijk hebben staten het recht hun grenzen te bewaken, maar het moet voor mensen die recht hebben op bescherming wel mogelijk blijven die te krijgen. De bescherming die het Vluchtelingen-

verdrag van 1951 biedt, moet toegankelijk blijven voor hen die dat nodig hebben en het is belangrijk dat er legale manieren blijven om Europa binnen te komen als je aanspraak wilt maken op die bescherming.

Een fatsoenlijk Europa

Mensenrechtenactivisten en vluchtelingenorganisaties maken zich dan ook in toenemende mate zorgen over de verhouding tussen de steeds strengere grensbewaking en het recht op bescherming. 'De grenzen van Europa worden steeds beter bewaakt, maar voor mensen die bescherming nodig hebben, wordt het steeds moeilijker veiligheid en bescherming te vinden', zegt Bjarte Vandvik, secretaris-generaal van de Europese vluchtelingenrechtorganisatie ECRE. 'De creatie van één gemeenschappelijk Europees asielsysteem heeft geen zin als mensen Europa niet kunnen bereiken.' Ook de Zweedse thrillerschrijver Henning Mankell, dit jaar goodwill ambassadeur voor het Jaar van de Interculturele

Dialoog die in januari gelanceerd werd door de Europese Commissie, maakt zich grote zorgen. 'Elk jaar leggen duizenden Afrikanen hun levens in de handen van gewetenloze mensensmokkelaars en gaan in overvolle en wankle vissersbootjes de zee op om Europa te bereiken. Ze verdrinken en hun lichamen spoelen aan op onze kusten. Is dit een fatsoenlijk Europa?' vraagt hij, en geeft zelf meteen het antwoord: 'Nee, dit is geen fatsoenlijk Europa. Wij moeten beter omgaan met de mensen die proberen bij ons bescherming te krijgen.'

VLUCHTELINGEN IN BELGIE

AANTAL ASIELAANVRAGEN

JAAR	AANTAL
2000	42.691
2001	24.549
2002	18.805
2003	16.940
2004	15.357
2005	15.957
2006	11.587
2007	11.115

(bron: Dienst Vreemdelingenzaken)

TOP-10 LANDEN VAN HERKOMST VAN ASIELAANVRAGEN IN 2007

LAND VAN HERKOMST	AANTAL AANVRAGEN
Rusland	1.436
Servië Montenegro	1.219
Irak	825
Democratische Republiek Congo	716
Afghanistan	696
Guinee	526
Iran	411
Slovakije	364
Armenië	339
Kameroen	279
Rwanda	321
Overige landen	3.983

Totaal 11.115
(bron: Dienst Vreemdelingenzaken)

TOP-10 LANDEN VAN HERKOMST VAN IN 2007 ERKENDE VLUCHTELINGEN

LAND VAN HERKOMST	VLUCHTELINGEN
Rusland	377
Rwanda	211
Servië en Montenegro	162
Irak	159
Democratische Republiek Congo	120
China	100
Guinee	93
Kameroen	50
Ivoorkust	50
Burundi	46
Overige landen	471

Totaal 1.839
(bron: CGVS)
Mensen die subsidiaire bescherming kregen in 2007: 279.

Deze tekening is de herinnering van een kind aan zijn thuis in Darfur. Het trauma van het geweld waardoor ze moeten vluchten heeft een blijvende impact op kinderen en zorgt soms voor leermoeilijkheden.

BJARTE VANDVIK, SECRETARIS-GENERAAL VAN DE EUROPESE VLUCHTELINGENRECHTORGANISATIE ECRE

De creatie van één gemeenschappelijk Europees asielsysteem heeft geen zin als mensen Europa niet kunnen bereiken.

Voor een goed begrip

Asielzoeker

Iemand die de asielinstanties om asiel (= bescherming) vraagt. Hij krijgt opvang in een asielcentrum en verblijft hier geldig zolang zijn asielaanvraag onderzocht wordt.

Erkende vluchteling

Een asielzoeker die de asielsysteem met goed gevolg heeft doorlopen. Een vluchteling is iemand die buiten zijn land verblijft en niet kan terugkeren wegens een gegronde angst voor vervolging op grond van ras, religie, nationaliteit, politieke opinies of lidmaat-

schap van een bepaalde sociale groep. Omdat hij in het herkomstland vreest voor zijn leven of vrijheid, krijgt hij bescherming van België. Hij krijgt een speciale verblijfskaart als vluchteling en kan niet teruggestuurd worden naar zijn thuisland.

Uitgeprocedeerde asielzoeker

Iemand die om asiel heeft gevraagd maar het niet heeft gekregen omdat uit het onderzoek is gebleken dat hij zijn land niet ontvlucht is wegens een gegronde angst voor vervolging. Een

uitgeprocedeerde asielzoeker verblijft niet langer regelmatig in het land en krijgt een bevel om het grondgebied te verlaten.

Illegaal

Iemand die geen geldig verblijfsdocument (meer) heeft. Dit kan een uitgeprocedeerde asielzoeker zijn, maar evengoed een toerist of een buitenlands student die langer dan toegelaten in België verblijft.

Geregulariseerde vreemdeling

Een vreemdeling die van de minister van Migratie- en Asielbeleid uitzonderlijk een verblijfsdocument krijgt omdat hij gegronde redenen heeft om niet

terug te keren naar het thuisland. Voorbeelden: de vader van een Belgisch kind, een asielzoeker die onredelijk lang wacht op zijn asielsysteem...

Naturalisatie

Een manier om na drie jaar (twee jaar voor erkende vluchtelingen) onbepaald en geldig verblijf, de Belgische nationaliteit te verwerven.

Ontheemde

Iemand die op de vlucht is, maar die binnen zijn eigen land blijft en bijgevolg voor bescherming afhankelijk blijft van zijn eigen staat.

Behandeling van asielaanvragen

Informatie over land van herkomst

Het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen, het CGVS, is de administratieve instantie die belast is met de behandeling van asielaanvragen in België. Het is de belangrijkste taak van het CGVS om internationale bescherming te verlenen aan personen die bij terugkeer naar hun land van herkomst het risico lopen op vervolging of op ernstige schade.

© François Struzik

Stéphanie Frankinet, onderzoekster bij de documentatie- en researchdienst van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

Er werken ongeveer 400 medewerkers in deze overheidsorganisatie. De meerderheid heeft als taak asielzoekers te horen om een beslissing in het kader van hun asielaanvraag te kunnen nemen. Zij worden in hun opdracht bijgestaan door een dertigtal onderzoekers die vooral informatie verzamelen over de situatie van de mensenrechten in de landen van herkomst van de asielzoekers.

Belang van correcte informatie

'De medewerkers die de asielaanvragen behandelen, hebben betrouwbare informatie nodig over de socio-politieke situatie van de landen van herkomst. Als onderzoeker gespecialiseerd in Afrika, en meer bepaald de Democratische Republiek Congo (DRC), bestaat mijn werk enerzijds uit het opbouwen en onderhouden van een netwerk van informanten voor de DRC, en anderzijds uit het opvolgen hoe het respect voor de mensenrechten in dit land evolueert', aldus Stéphanie Frankinet, die al veertien jaar op het CGVS werkt, waarvan tien jaar als onderzoeker voor de landen van herkomst. 'Ik verzamel informatie bij mijn bronnen, die bestaan uit leden van NGO's, politieke partijen, interna-

tionale organisaties of ook uit journalisten en nationale autoriteiten. Het is heel belangrijk om je bronnen te diversifiëren en op elkaar af te stemmen om hun geloofwaardigheid na te gaan', vervolgt Stéphanie Frankinet, van wie het kantoor bezaaid is met voorwerpen, foto's en souvenirs uit de DRC. 'Ik heb het geluk gehad om twee missies naar Kinshasa in 2004 en 2006 uit te voeren zodat ik dit fascinerende land, waarvan ik de actualiteit al jaren vanuit Brussel volg, beter heb kunnen leren kennen. Het was een heel verrijkende ervaring om de realiteit ter plaatse met eigen ogen te kunnen zien. Door deze twee missies heb ik ook mijn netwerk van contactpersonen kunnen uitbreiden, de informatie op het CGVS kunnen bijwerken en me een beeld kunnen vormen van de stad en bepaalde belangrijke plaatsen, zoals de detentiecentra en de hoofdkwartieren van de politieke partijen', merkt Stéphanie op. 'Wanneer je ter plaatse ziet in wat voor hachelijke situatie de Kinois leven, word je realistischer: ik weet nu dat ik aan bepaalde contactpersonen niet mag vragen om feiten te onderzoeken omdat ze geen auto hebben om zich te verplaatsen, geen financiële middelen om er één te huren, geen computer om te schrijven,

geen internetverbinding of zelfs maar een fax!'

Veldmissie

De missies naar de landen van herkomst worden geregeld georganiseerd in functie van de informatiebehoefte, hetzij over de algemene situatie van een land, hetzij over een specifieke gebeurtenis zoals een repressie of een betoging. Ze laten eveneens toe om aan de contactpersonen ter plaatse de ernst, het professionalisme en de geloofwaardigheid van het CGVS te tonen. 'Deze twee missies hebben mijn beeld van de wereld veranderd en hebben me meer vertrouwen in mijn werk gegeven', bevestigt Stéphanie. Ze denkt lang na wanneer haar gevraagd wordt of ze een slechte herinnering heeft aan één van deze twee missies. 'Ik heb geen enkele slechte herinnering ondanks bepaalde moeilijkheden ter plaatse. De Congo-lezen delen, over alle sociale niveaus heen, een ongelooflijke gastvrijheid, gevoel voor humor en vooral een flinke dosis handigheid, 'l'article 15' zoals men het daar noemt. De armoede van de bevolking is echter pijnlijk om te zien. Charles Aznavour vergiste zich toen hij zong dat 'ellende minder zwaar weegt als de zon schijnt.'

STÉPHANIE FRANKINET, ONDERZOEKSTER BIJ HET CGVS

Aan bepaalde contactpersonen kan ik gewoon niet vragen om feiten te onderzoeken: ze hebben geen auto om zich te verplaatsen, geen financiële middelen om er één te huren, geen computer om te schrijven, geen internetverbinding of zelfs maar een fax!

20 jaar bescherming in België

20 jaar geleden werd het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) opgericht. Van bij zijn oprichting was het CGVS in België de centrale asielinstantie die bevoegd is voor het onderzoek van asielaanvragen. Daarvoor werd die bevoegdheid uitgeoefend door de VN-Vluchtelingenorganisatie (UNHCR). Het CGVS is altijd een onafhankelijke instantie geweest. De voor asiel en migratie bevoegde minister of de regering kan de commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen geen instructies geven. Dit is vrij uniek in Europa.

De objectieven van het CGVS zijn van bij het begin zo goed als ongewijzigd gebleven. De commissarissen-generaal hebben steeds als hun voornaamste opdracht vooropgesteld bescherming te bieden aan diegenen die bescherming nodig hebben. Zij hebben er allen naar gestreefd uit te blinken in kwaliteit gekoppeld aan efficiëntie, onder meer door beslissingen te nemen binnen korte tijd.

Veranderde context

In de voorbije jaren is de context wel sterk veranderd. Jaren geleden kon een goede beslissing nog genomen worden op basis van een gehoor van 1 à 2 uur. Nu vergt het onderzoek van vele asioldossiers één of meer gehoren van 3 à 4 uur. Elke asielzoeker krijgt op het CGVS de mogelijkheid zijn relaas uitvoerig te doen. Elke asielzoeker kan rekenen op een individueel, grondig onderzoek. Bij het onderzoek van elk dossier kan de

medewerker van het CGVS rekenen op uitgebreide informatie over de situatie in het land van herkomst. Die informatie wordt verzameld door experts van de documentatie- en researchdienst (Cedoca) van het CGVS.

Echt of verzonnen?

Dagelijks komen er op het CGVS tientallen asielzoekers langs voor een gehoor in de meest diverse talen. De medewerkers van het CGVS worden zo dagelijks geconfronteerd met de asielzoekers, hun vreugde, hun leed, soms trauma's en hun verhaal dat soms pakkend, soms verzonnen blijkt. Dit is een rijke, maar tegelijkertijd ook geladen realiteit. Zij moeten immers nagaan of de door de asielzoeker aangehaalde feiten waar zijn en of er in zijn of haar geval bescherming geboden moet worden. Elke medewerker kan zo getuigen van een rijke realiteit, met heel wat herinneringen aan vluchtelingen.

Lennart Vanvoorden is dossierbehandelaar en hoort asielzoekers uit Azië

'SOMS ZOU IK EENS GRAAG EEN PINT MET HEN GAAN PAKKEN'

Lennart Vanvoorden, dossierbehandelaar en belast met het horen van asielzoekers.

'De verhalen van de asielzoekers die ik heb gehoord zijn zeer divers. Wat altijd terugkomt is dat ze allemaal om een of andere reden alles achtergelaten hebben en bij ons hun toevlucht

zoeken. Daarom begin ik mijn gehoor altijd met het nodige respect. Soms is een gehoor zeer emotioneel geladen en heb ik het moeilijk om het achteraf van me af te zetten. Het is hard als

een gezin uiteen is gerukt, als ouders hun kinderen moeten achterlaten of andersom. Tranen zien we regelmatig, maar niet altijd met evenveel overtuiging. Agressie doet zich gelukkig minder voor. Soms kan een gehoor zelfs een leuke ervaring zijn. Asielzoekers kunnen ook gevoel voor humor hebben. En net dat geeft aan dat je de persoon die voor je zit, het gevoel hebt gegeven dat hij zijn verhaal kan vertellen. Dat is wat ik wil bereiken bij iedere asielzoeker die ik hoor.'

'Toch is vooral de dankbaarheid van asielzoekers een mooi gegeven in dit beroep. Zo kreeg ik ooit een kerstkaartje van een erkende vluchteling, een fijn aandenken. Af en toe blijf ik na een gehoor wel nieuwsgierig, wanneer blijkt dat ze niet de volledige waarheid hebben verteld. Dan zou ik buiten de muren van het CGVS wel eens een pint willen gaan pakken met hen om hun echte verhaal te horen.'

Niet-begeleide minderjarige asielzoekers

'Ik moest trouwen met een man met kinderen die ouder waren dan ik'

Lisa Wendkuni uit Burkina Faso.

Elk jaar komen duizenden buitenlandse minderjarigen in België aan. In het gezelschap van hun ouders, samen met andere jongeren, maar soms ook helemaal alleen. Lisa Wendkuni* uit Burkina Faso behoort tot die laatste categorie.

Vertrokken zonder bestemming

Geboren in de Burkinese hoofdstad Ouagadougou en vanaf haar vijfde opgegroeid in een volgens haar 'onbeschaafd dorp', kwam Lisa in april vorig jaar moederziel alleen in België aan. Niet het land van haar keuze, geeft ze toe, maar echt kiezen kon ze toch niet. 'Waar je naartoe gaat, hangt af van het moment. De smokkelaar neemt je mee en kijkt in welk land hij je kwijt kan. Je vertrekt maar je hebt eigenlijk geen bestemming.'

Haar vertrek naar Europa mocht dan wel een sprong in het duister zijn, Lisa was verrukt dat ze haar geboorteland kon achterlaten. 'Ik had niets in Burkina, dus wat kon ik missen? Het leed? Ik kende Burkina ook helemaal niet, want ik heb bijna mijn hele leven in een onbeschaafd dorp gewoond, waar ik voorbereid werd op het opvoeden van kinderen.'

Het leven dat Lisa tot vorig jaar leidde, was een lange calvarietocht, niet meer of niet minder dan de hel, zegt ze. 'Toen ik vijf jaar oud was, verloor ik mijn vader. Ik kwam zo onder de hoede van mijn oom, die niet, zoals ik, in de hoofdstad Ouagadougou woonde, maar in een dorp vijfhonderd kilometer verder. Ik trok bij hem in, maar ik voelde me er losgerukt van alles wat ik gewoon was. Ik voelde me ook nooit op mijn gemak bij een man die ik niet 'papa' kon noemen.'

'In zulke dorpen geloven de mensen niet in beschaving. Een meisje dat niet besneden is, is een meisje zonder waardigheid. Ze wachten tot je vijftien, zestien bent, en dan geven ze je weg om te trouwen. Op mijn zestiende besliste mijn oom dan ook om mij uit te huwelijken. Hij gaf mij weg aan een oude man uit het dorp die om mijn hand had gevraagd. Die man had al drie vrouwen en had nood aan een vierde. Zijn vorige vrouw had hij weggejaagd omdat hij dacht dat ze een heks was. Ook al wou ik het helemaal niet, toch ben ik met die man getrouwd. Gedwongen. Maar ik had er genoeg van en ben beginnen vechten. Ik was elf lange jaren bij mijn oom gebleven en nu moest ik trouwen met een man met kinderen die ouder waren dan ik.'

Lisa's leven werd een nog grotere beproeving dan het al was. Bijna elke

nacht werd ze verkracht, ze werd door iedereen slecht behandeld en was radeloos op zoek naar hulp. Bovendien raakte ze in verwachting, maar verloor het kind. 'Mijn echtgenoot dacht dat ik mij had laten aborteren. Dat was heel zwaar, want hij besliste om me terug te geven aan mijn familie. Mijn oom wou echter niet dat ik terugkeerde. Hij zei dat ik de situatie maar moest ondergaan. Ik hoorde niet meer bij de familie: ik was uitgetrouwde en moest bij mijn echtgenoot blijven.'

Gelukkig, zegt Lisa, is haar man dan gestorven. 'Maar zoals dat gaat in Afrika, gingen ik, de drie andere vrouwen en de kinderen over op de jonge broer van mijn echtgenoot. Toen had ik er helemaal genoeg van, het was gewoon het begin van een nieuwe calvarietocht.'

Uitweg uit de hel

Op de dorpsmarkt zag Lisa een uitweg uit haar hel. Ze kende een man uit de hoofdstad die regelmatig naar de markt kwam afgezaakt. Lisa vluchtte thuis weg en trok in Ouagadougou bij de man in. 'Ik was er tevreden', zegt ze. 'Ik kreeg eten, ik had onderdak, alles ging goed.' Tot haar oom op een dag voor de deur stond. Hij was erachter gekomen waar Lisa zat en had haar beschermheer op het politiekantoor aangeklaagd voor ontvoering - een beschuldiging waar de man zich uit kon praten. Lisa voelde dat de situatie onhoudbaar was geworden en besloot alweer te vluchten, voorgoed deze keer. De man waar ze bij woonde, betaalde iemand om papieren voor haar te regelen en voor ze het goed en wel besefte, kwam ze in België aan. Over de manier waarop ze hier geraakte, zwijgt Lisa in alle talen.

Als minderjarige werd ze naar het observatie- en oriëntatiecentrum (OOC) in Neder-over-Heembeek overgebracht. Dat wordt beheerd door Fedasil, de over-

heidsinstantie die instaat voor de opvang van asielzoekers. In een OOC krijgen de minderjarigen een eerste opvang. Er wordt een sociaal, medisch en psychologisch dossier van hen opgemaakt zodat ze nadien kunnen verhuizen naar een tweede opvangplek die meer aangepast is aan hun specifieke noden. In het OOC krijgen ze ook uitgebreide informatie en door allerlei activiteiten leren ze België wat beter kennen. Zo speelde Lisa er toneel.

'Frédérique die in het centrum het toneel organiseerde, nam me met haar groep ook mee naar Bergen om er te gaan spelen. Ik speel nog steeds: in juli houden we twee voorstellingen. Toneelspelen vind ik echt heel leuk, want het brengt me in contact met andere jongeren en ik kan er eens tussenuit.'

Na enkele weken in het OOC verhuisde Lisa naar het federale opvangcentrum in Geldenaken. Ondertussen liep haar asielprocedure. Ze passeerde langs de Dienst Vreemdelingenzaken en het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen. Ze kreeg uiteindelijk te horen dat ze erkend werd als vluchteling en kreeg een verblijfsvergunning.

Opnieuw dromen van een toekomst

Na een leven vol ellende lijkt Lisa nu eindelijk op haar pootjes terechtgekomen te zijn. Met de steun van het OCMW woont ze in een klein appartement in Brussel en, nog belangrijker, kan ze naar school gaan. 'Via volwassenenonderwijs wil ik nu mijn diploma secundair onderwijs behalen. Na dit schooljaar heb ik er nog drie te gaan. Naast de gewone lessen op school volg ik in de namiddag ook cursussen Nederlands. In een tweetalig land als België zal ik dat goed kunnen gebruiken.'

Lisa zou graag verpleegster worden, alhoewel ze er nu nog niet helemaal zeker van is. 'Met mijn studies ben ik vertrokken voor vier jaar. Tijdens die periode zie ik wel of er nog andere beroepen zijn die mij aanstaan en wat ik later precies wil doen.'

(*Lisa Wendkuni is een fictieve naam)

LISA WENDKUNI UIT BURKINA FASO

Ik ben heel tevreden. Ik kan opnieuw dromen van een toekomst.

WELKE OPVANG IS ER VOOR ASIELZOEKERS IN BELGIË?

Als een asielzoeker een asielaanvraag indient, wat meestal gebeurt bij de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) in Brussel, wordt hij naar een opvangplaats gestuurd waar hij materiële hulp ontvangt. Hij ontvangt dus geen geld.

De opvang is georganiseerd door Fedasil, het Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers. Er zijn bijna 15.800 opvangplaatsen in België, verspreid over het grondgebied. Deze plaatsen zijn verdeeld over een veertigtal opvangcentra (de federale centra, beheerd door Fedasil en de Rode Kruis-centra) en over privéwoningen (beheerd door de OCMW's en NGO's). Dit zijn allemaal 'open' opvangstructuren, de bewoners mogen zich dus vrij verplaatsen.

Opvang in 2 stappen

De opvang van asielzoekers ontwikkelt zich idealiter in twee stappen. Eerst verblijft de asielzoeker in een collectieve opvangstructuur (een opvangcentrum) voor vier maanden, daarna in een individuele opvangstructuur die meer zelfstandigheid biedt.

De opvangstructuur zorgt voor de basisbehoeften (onderdak, voedsel, kleding) van de asielzoeker, maar ook voor een sociale, juridische, medische

en eventueel psychologische begeleiding.

Een asielzoeker aan wie het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) het statuut van vluchteling toekent, of die een verblijfsvergunning ontvangt, krijgt financiële hulp van een OCMW en verlaat de opvangstructuur. Als een asielzoeker het statuut van vluchteling niet krijgt toegekend, ontvangt hij een uitwijzingsbevel. Enkel en keren dan om vrijwillig terug te keren, anderen worden gerepatriëerd, en nog anderen verlaten het centrum op eigen initiatief. Sinds 2006 krijgen sommige asielzoekers die het statuut van vluchteling niet kregen, wel een andere vorm van bescherming in België, de zogenaamde subsidiaire bescherming. Dit statuut wordt toegekend aan personen die bij terugkeer naar hun land wel 'een reëel risico op ernstige schade' lopen, maar niet voldoen aan de voorwaarden van het Vluchtelingenverdrag van 1951.

Opvangcentrum voor asielzoekers in Rixensart.

Opvangcentrum voor asielzoekers in Kapellen.

Het Klein Kasteeltje, opvangcentrum voor asielzoekers in Brussel.

Romanschrijfster Isabelle Kerstenne is een van de vele geëngageerde en solidaire vrijwilligers

‘De mensen in het opvangcentrum hebben mijn overtuigingen en wereldbeeld overhoop gehaald’

Sinds 1989 heeft het Rode Kruis een mandaat van de federale overheid om de opvang van asielzoeker op zich te nemen. Op het terrein staan medewerkers van het Rode Kruis en een honderdtal vrijwilligers in voor deze opvang. Vrouwen en mannen van alle leeftijden zetten zich in voor asielzoekers door hen talrijke activiteiten aan te bieden of door hen een luisterend oor te bieden. Zo is Isabelle Kerstenne, romanschrijfster, de bezielende kracht achter een schrijfatelier in het opvangcentrum voor asielzoekers van Natoye bij Namen.

Het Rode Kruis vangt al bijna 20 jaar asielzoekers op tijdens hun asielprocedure, die bepaalt of ze de status van vluchteling krijgen en bijgevolg het recht hebben om in België te blijven. Tijdens deze lange maanden van wachten bieden de opvangcentra van het Rode Kruis hen niet alleen onderdak, maar ook een sociale en medische omkadering, met bovendien begeleiding inzake onderwijs en opleidingsmodules. In het Waalse Gewest worden meer dan 2.000 asielzoekers - alleenstaande vrouwen en mannen, maar ook gezinnen met kinderen - verdeeld over tien open opvangcentra in dorpjes van de provincies Namen, Luik en Luxemburg. Op dit moment komen de meeste asielzoekers uit het gebied van de Grote Meren in Afrika, West-Afrika, de Balkan, het Midden-Oosten en de landen van de voormalige USSR. In afwachting van een beslissing verblijven die personen in onze centra.

Vrijwilligerswerk: een humanitaire ervaring

De opening van een centrum in een plattelandsgemeenschap veroorzaakt vaak twijfels of terughoudendheid bij de bewoners. Nochtans leren de plaatselijke bevolking en de asielzoekers elkaar gaandeweg kennen, en de personen die besluiten de deur van het centrum te openen, blijven nooit onverschillig voor de ontmoetingen en de

van het centrum. Met de gevoeligheid die eigen is aan een schrijfster getuigt Isabelle over haar ontmoeting met de asielzoekers. ‘In de eerste plaats wilde ik de problematiek leren kennen van de ontheemden, de asielzoekers en de politieke vluchtelingen over wie de media ons zoveel vertellen’, herinnert ze zich. ‘Dan hoefde ik mij niet meer tevergeefs kwaad te maken en met mezelf te discussiëren. Ik vond dat ik mijn tijd aan hen moest besteden, dichter bij hun werkelijkheid moest komen, mijn vaardigheden ten dienste van hen moest stellen.’

Vanaf het moment dat ze er goed en wel aan begonnen was, kon Isabelle het centrum niet meer verlaten. ‘Al die vrouwen en mannen zijn op een bijzonder heftige manier in mijn leven gekomen en hebben mijn overtuigingen en wereldbeeld overhoop gehaald. Er ging een totaal nieuwe wereld voor mij open, een ongelooflijke mengeling van lijden en onrechtvaardigheid, maar ook van moed, capaciteiten en projecten.’

Schrijven als een middel om zich uit te drukken

Enkele maanden nadat er zowel met het team van het centrum als met de bewoners contact werd opgenomen, werd er een schrijfproject opgestart. ‘Als schrijfster en bezielende kracht achter verschillende schrijfateliers is contact via het schrijven op een natuurlijke wijze tot stand gekomen’, legt

Mevrouw Odette (links) woont in het dorp Natoye. Reeds twee jaar geeft ze twee maal per week een breiatelier voor de asielzoekers in het opvangcentrum.

het schrijven dient als loutering, een uitweg waar iedereen zich, in alle rust, welkom en onbevooroordeeld kan voelen.’ Aan de hand van enkele eenvoudige aanwijzingen (begin van zinnen, lezen van teksten, foto’s, enz.) wordt elke deelnemer verzocht om zijn ervaringen op te schrijven. ‘Via deze teksten die hardop worden voorgelezen, maakt iedereen zich kenbaar, en licht voor zichzelf - en voor de andere deelnemers - een vrolijk, verwarrend of pijnlijk deeltje van zijn parcours toe’, vervolgt de schrijfster. ‘Iedereen mag zover gaan als hij wil in het kenbaar maken van

schilling blijven voor de ander, wanneer je jezelf in hem herkent ondanks de verschillende ervaringen? Hoe kun je

je niet gekwetst voelen door de wonden van een ander die daar voor je staat en blijft glimlachen?’

Sluit je bij ons aan

Het vrijwilligerswerk bij het Rode Kruis kan verschillende vormen aannemen en kan aangepast worden aan alle vormen van beschikbaarheid, sociaal statuut en vaardigheden. U wilt hulp verlenen en mensen opvangen? U wilt vaardigheden in nieuwe domeinen ontwikkelen? Dan hebben wij u nodig. Voor het Croix-Rouge, bel 02/371.33.09. Voor het Rode Kruis, bel 015/44.35.51. U kunt zich ook online inschrijven op de volgende websites: www.croix-rouge.be / www.rodekruis.be

” ISABELLE KERSTENNE

Al die vrouwen en mannen zijn op een bijzondere heftige manier in mijn leven gekomen. Er ging een totaal nieuwe wereld voor mij open: een ongelooflijke mengeling van lijden en onrechtvaardigheid, maar ook van moed, capaciteiten en projecten.

uitwisselingen die ze er vinden.

Het centrum Le Relais du monde, aan de rand van het Naamse dorpje Natoye, vangt tot 200 asielzoekers op. Mannen, vrouwen en kinderen van meer dan 30 verschillende nationaliteiten komen er met elkaar in aanraking. Het centrum bestaat al twee jaar en er komen geregeld vrijwilligers om activiteiten voor te stellen, om voor transport te zorgen, om workshops te leiden, om opleidingen te geven of gewoon om tijd met de bewoners door te brengen.

De romanschrijfster Isabelle Kerstenne (uitgegeven bij Luce Wilquin, de derde roman van Isabelle Kerstenne verschijnt in september) is nu al acht maanden de bezielende kracht achter een schrijfworkshop met de bewoners

Isabelle uit. Er waren echter grote obstakels. ‘Ik moest het vertrouwen winnen van mensen die alles en iedereen wantrouwen, die bang zijn om zich uit te drukken, om slecht begrepen of beoordeeld te worden. Ik moest de verschillen in uitdrukingsvermogen, het goed of minder goed beheersen van de Franse taal, de gevoelige onderwerpen of taboes en de culturele verschillen die de behandeling van een onderwerp bepalen, met elkaar verzoenen. Kortom, ik moest langzaam en voorzichtig te werk gaan.’

Via deze workshop kunnen de bewoners van het centrum hun parcours en verlangens op een andere en creatieve manier uitdrukken. ‘Het is een plek waar iedereen zich vrij kan uiten, waar

zichzelf, iedereen mag het voorgestelde thema abstract behandelen of verwijzen naar zijn eigen levensverhaal. Er zijn dus verschillende mogelijkheden en er wordt rekening gehouden met de behoeften en verlangens van iedereen.’ Voor Isabelle is deze ervaring bij het Rode Kruis ‘de krachtigste, meest intense en ontroerendste workshop die ik ooit heb mogen leiden’. Met verrassende resultaten, inclusief op literair vlak. ‘Deze uitwisselingen, vaak tussen een lach en een traan, zijn gewoon diepmenselijke momenten waarbij je alleen maar kunt vaststellen dat een gemeenschappelijke gevoeligheid ons bindt, samenbrengt en de zichtbare verschillen opheft’, besluit de romanschrijfster. ‘Want hoe kun je onver-

Fragment van een tekst die tijdens de ateliers werd geschreven door Amy D.

Amy D. heeft haar geboorteland Guinee in 2007 verlaten en verblijft al meer dan 7 maanden in het centrum van Natoye.

*Ik schrijf jullie vanaf de weg van de ballingschap
Die me ver van mijn familie voert
Die voor mij niet gemakkelijk was,
Ik heb alles moeten achterlaten.*

*Ik schrijf jullie vanaf de weg van de ballingschap
Die me niet toelaat om de verjaardag van mijn zoon te vieren, morgen
Die me verwijderd van de personen en vrienden van wie ik houd.*

*Ik schrijf jullie vanaf de weg van de ballingschap
Die voor mij de langste weg van mijn hele leven is geweest,
Vluchten uit mijn land waarvan ik veel houd.
(...)*

Fragment van een collectieve tekst

Deze tekst werd geschreven door een groep asielzoekers en vluchtelingen uit verschillende landen die verschillende talen spreken.

*‘Ik schrijf het woord ballingschap en ik zie de schuilplaats waar de mensen zich naartoe begeven om zich in veiligheid te brengen.
Ik schrijf het woord ballingschap en ik zie dat je, zelfs na alles verloren te hebben, nog altijd het noodzakelijke minimum kunt verwerven, dat je herboren kunt worden.
(...)*

*Ik schrijf het woord België, een woord dat nooit tevoren in mijn hoofd heeft weerklonken, maar dat vandaag een land van bescherming wordt. Ik schrijf het woord België, een gevarieerd, multicultureel land waar je nu eens in de regen en dan weer in de zon kunt gaan zitten
Ik schrijf het woord België en ik hoop dat het me kan helpen om herboren te worden, ik heb er goede hoop op.
(...)*

Het verhaal van Sadiq, man zonder grenzen

‘Ik heb het beste uit twee culturen, de Soedanese en de Vlaamse’

‘Om te werken voor het Rode Kruis Vlaanderen dacht ik Prinses Mathilde te moeten contacteren.’ Sadiq schatert het uit als hij denkt aan de periode toen hij werkzoekende was.

De goedgemutste Soedanees is inmiddels nachtbegeleider van het Rode Kruis-opvangcentrum in Deinze. ‘Toen ik een reportage over een Afrikaanse vrouw die aan de slag ging in een Nederlands opvangcentrum zag, wist ik het. Dit is iets voor mij.’ Zijn eigen ervaringen als asielzoeker geven spierkracht aan zijn job.

Opvangcentrum als microkosmos

De 31-jarige man moest vluchten nadat hij een paar krachtige uitspraken over het plaatselijk regime had gedaan. ‘Toen ik in 2002 aanmerde in Europa, was het een geografisch begrip. Met niets in de handen, werd het opvangcentrum van Sint-Niklaas mijn nieuwe thuis.’ Sadiq beleefde daar zijn *finest hours*. In de smeltkroes van nationaliteiten vond hij soelaas. Noem het de troost der herkenning. ‘Dankzij de oprechte warmte van het personeel kreeg ik weer zelfvertrouwen en kon ik terug greep op het leven krijgen.’

‘In Afrika leef je aan 70 kilometer per uur. Belgen doen daar 50 kilometer bij. Een hemelsbreed verschil waardoor velen uit de bocht gaan.’ De Afrikaanse socioloog is dan ook resoluut. ‘Zet de samenleving naar je hand door plank-

gas te geven en het gaat allemaal een stuk vlotter.’ Een boodschap die als een mantra klinkt in het opvangcentrum waar hij werkt. Sadiq ziet zichzelf dan ook als een psycho-sociale pijler voor de asielzoekers in Deinze.

Theaterstuk

Toen Sadiq de microkosmos die ‘opvangcentrum’ heet, verliet brak er een moeilijke tijd aan. ‘Die eerste weken op eigen benen werd ik voortdurend met mijn eigen beperkingen geconfronteerd. De wereld ging mij aan, maar ik hoefde niet zozeer bij de wereld te horen.’

‘Je verblijft maanden in een beschermde omgeving en pikt wat Nederlands op, maar het beperkt zich tot onhandig wat klanken voortbrengen. Je moet verder niet zo lang zoeken naar een andere sleutel tot integratie: Nederlands leren.’ Nu lijkt het alsof Sadiq nooit een andere taal gesproken heeft. Spontaan, zonder horten of stoten, begint hij een gesprek. ‘Doorzetten en durven op je bek gaan’, zo luidt zijn advies aan beginners.

Sadiq herinnert zich al lachend de beginperiode. ‘Met handen en voeten knoopte ik een gesprek aan, een echt theaterstuk.’ Voor hem is het onder de

De Soedanese Sadiq werkt nu in het opvangcentrum van Deinze. Zijn blijmoedige aard en vluchtverleden geven een extra dimensie aan zijn werk.

knie krijgen van een taal een verbindingsstreepje met de nieuwe leefomgeving. ‘Anders verblijf je ergens, zonder er te zijn. Bovendien vormt taal een cruciaal deel van je identiteit’, merkt hij op.

Identiteit

Het hoge woord is gevallen: identiteit. Vele vluchtelingen worstelen er mee. Ze proberen zich staande te houden op het slappe koord dat gespannen is tussen het moederland en het aankomstland. Dat vraagt veel inspanning en energie: ‘Energie die je als volwassenen niet altijd hebt’, aldus Sadiq. Uiteindelijk vond ook hij een evenwicht. Hij is een

Vlaamse Soedanees. ‘Niet uit communautaire overwegingen, maar gewoon omdat ik geen lor Frans spreek’, grapt Sadiq.

Door de toegenomen communicatiemogelijkheden kunnen migranten in meerdere samenlevingen tegelijk aanwezig zijn. Soedan is slechts een muisje verwijderd. ‘Ik mail mijn ouders vaak. Na de werkuren maak ik radioreportages.’ Veel uitgeweken Soedanezen luisteren via het internet naar die uitzendingen. ‘Zo heb ik het beste uit de twee culturen. De boeiende contacten met lotgenoten en aanverwanten versterken mij in mentaal opzicht. Het netwerk in België geeft me veerkracht.

Eigenlijk een unieke combinatie.’

Sadiq beschouwt zijn migratie als een verrijking. ‘Niet vanuit materieel opzicht. In Soedan kwam ik niets tekort. Wel emotioneel. Ik heb al twee levens meegemaakt, paradoxaal genoeg maakt me dat zelfbewuster. Alles wat je hebt, krijg je mee. Geluk zit in jezelf.’

INFO

Opvang Asielzoekers:
Bram.sebrechts@rodekruis.be en
Sarah.duplat@redcross-fr.be

” SADIQ, VLAAMSE SOEDANEES
De sleutel tot integratie? Nederlands leren!

Integratie: studiebegeleiding

BOUWEN AAN DE TOEKOMST

‘De beste manier om te integreren is opnieuw gaan studeren’, zegt Carine Maes van Vluchtelingenwerk Vlaanderen. ‘Tijdens je studies spreek je de taal en achteraf heb je een diploma waarmee je kan solliciteren voor een baan die aansluit bij je opleidingsniveau.’

Al bijna vijf jaar begeleidt Carine Maes asielzoekers en erkende vluchtelingen bij hun studiekeuze in het hoger onderwijs in Vlaanderen. Het gaat om mensen die in hun thuisland minstens een diploma secundair onderwijs behaalden. ‘De studiebegeleiding van Vluchtelingenwerk Vlaanderen is van onderuit gegroeid’, legt Carine Maes uit. ‘Asielzoekers en vluchtelingen hebben vaak hoge diploma’s die hier niet of slechts gedeeltelijk gelden. Daarom willen ze weer als student aan de slag. De vragen over (opnieuw) studeren aan een hogeschool of universiteit waren zo talrijk dat we eind 2003 gestart zijn met professionele studiebegeleiding.’ Jaarlijks krijgen we zo’n 100 nieuwe kandidaatstudenten over de vloer. Wij geven hen advies op maat en blijven hen ook volgen na hun start aan de hogeschool of universiteit. Intussen hebben we al meer dan 400 mensen begeleid. Een vierde van hen kon een studie aanvatten, maar meestal raden we eerst een voorbereidende opleiding aan. Doorgaans zijn dat taalcurricula en

computeropleidingen.’

De motivatie om opnieuw te studeren is erg verschillend volgens Maes. ‘Sommige mensen zien het als een nieuwe kans in hun nieuwe thuisland, anderen willen de status die ze in het herkomstland genoten herwinnen, en weer anderen willen lotgenoten bijstaan en kiezen bijvoorbeeld voor een rechtenopleiding.’

Hoge slaagpercentages

Het project loopt nog niet lang genoeg om al veel afgestudeerden te hebben, maar Carine Maes ziet wel hoge slaagpercentages, vooral bij de universiteitsstudenten. ‘Tijdens een momentopname in november vorig jaar bleek de helft van onze universiteitsstudenten geslaagd tegenover 19% niet-geslaagden. Een ander opvallend gegeven is dat de meest succesvolle studiekeuzes aansluiten bij de noden op de arbeidsmarkt. Zo was afgelopen jaar elektronica-ICT de meest gekozen bachelor. Ook handelswetenschappen en bedrijfskunde scoorden goed.’

Deze begeleiding van asielzoekers en vluchtelingen geeft enorm veel voldoening, vindt Maes. ‘Je leert mensen kennen uit alle windstreken, wat op zich al verrijkend is. De begeleiding is ook erg individueel zodat er al snel een vertrouwensband groeit. Belangrijk is dat we de juiste opties aanbieden zodat de kandidaat-student een goede studiekeuze maakt. In de toekomst willen we ons daarop nog meer focussen.’

Meer info: www.vluchtelingenwerk.be

Carine Maes, projectmedewerkster studiebegeleiding. Info: carine@vluchtelingenwerk.be.

Van vluchteling tot student geneeskunde

De oudste student die Carine Maes begeleidt, is 54. Een Tsjetsjeense professor in de sociologie die dit jaar zijn diploma aan de Antwerpse universiteit behaalt. De jongste kandidaat is de 20-jarige Somalische vluchteling Ayub. Voor hem moet het studentenleven aan de universiteit nog beginnen, maar Ayub is vast van plan om dokter te worden.

SNELCURSUS NEDERLANDS

Ayub's vader kwam om tijdens een gewapend conflict in de Somalische hoofdstad Mogadishu. Zijn moeder verliet Somalië uit vrees voor haar leven. Zij liet noodgedwongen haar vier jonge kinderen achter. Haar asielprocedure in België duurde bijna drie jaar. Al die tijd wachtten Ayub, zijn oudere broer en twee jongere zusjes op nieuws uit België. In die periode is hun jongste zusje doodgeschoten. Pas nadat de moeder na drie jaar als vluchteling werd erkend, konden de kinderen via gezinshereniging naar België komen. Maar eerst moesten ze de Belgische ambassade in Kenia zien te bereiken. ‘Dat was het begin van een wekelange helse tocht’, getuigt Ayub. ‘We reisden naar Kenia per bus. Meermaals werden we opgewacht door plunderende bendes die ons met wapens bedreigden. Wie weigerde z'n schrale bezittingen af te geven, werd doodgeschoten. Toen we eindelijk Kenia bereikt hadden, konden alleen mijn zusje en ik een gezinsherenigingvisum voor België krijgen. Mijn broer was net 19 geworden en volgens de Belgische wet te oud voor gezinshereniging. We hebben hem in Kenia moeten achterlaten. In oktober 2006 zagen mijn zus en ik onze moeder terug. Na advies van Carine Maes schreef ik me in voor snelcurricula Nederlands. Via het tweedekansonderwijs behaalde ik mijn diploma secundair onderwijs. Nu heb ik grootse plannen: ik wil geneeskunde studeren en dokter worden. We hebben het financieel niet makkelijk en ik heb er even aan gedacht om werk te zoeken. Carine spoorde me aan om verder te studeren. Ook mijn moeder vindt studeren erg belangrijk. In Somalië zijn we dankzij haar altijd naar school gegaan. Terwijl de meeste tienerjongens drugs gebruikten en wapens droegen, droeg ik een boek en een pen. Daar pluk ik nu de vruchten van.’

'OOK EEN GEVLUCHT KUNSTENAAR IS EEN KUNSTENAAR'

'In dictatoriale regimes zijn vooral ook kunstenaars vaak het slachtoffer van vervolging. Zij die kunnen, vluchten weg uit vrees voor hun leven. Maar ook een gevlucht kunstenaar blijft in de eerste plaats kunstenaar. Zodra hij ergens voet aan de grond krijgt, komt de kunst opnieuw bovendienrijven.' Aan het woord is Maaïke Vanderbruggen, projectontwikkelaar bij ZebrArt.

Maaïke Vanderbruggen, projectontwikkelaar ZebrArt.

Maaïke Vanderbruggen staat mee aan de opstart van ZebrArt, het kunstenaarsproject van Vluchtelingenwerk Vlaanderen. 'Via ZebrArt leiden we gevluchte kunstenaars naar de culturele sector zodat ook zij daar een plekje verwerven. Het gaat vaak om mensen met een artistieke opleiding die al als kunstenaar actief waren in het herkomstland. Sommige mensen hadden er als kunstenaar een bepaalde status verworven', zegt Maaïke. 'Het risico is groot dat zij - precies omwille van hun afkomst - in België niet verder geraken dan het aparte circuit van de wereldfestivals en etnische kunsten. De drempel naar echte cultuurhuizen of culturele centra is te hoog.'

Canvascollectie van VRT

Toch reageert de culturele sector erg positief op ZebrArt. 'Ik geloof dat de culturele wereld in Vlaanderen zich nog te weinig bewust is van de kwaliteit die gevluchte kunstenaars leveren. De sector is aangenaam verrast', aldus Maaïke Vanderbruggen. Ook de kunstenaars vinden vlot hun weg naar ZebrArt. 'De website van ZebrArt is vijf maanden online. Meer dan 30 kunstenaars uit verschillende disciplines stellen er hun werk voor. We hebben een wachtlijst van ruim 130 kunstenaars en artiesten.' Via de website zijn sommige kunstenaars gevraagd voor kunsttentoonstellingen in culturele centra, bibliotheken of stadhuizen. Zo mag beeldend kunstenaar Kito Sino binnenkort een werk exposeren in Het Paleis voor Schone Kunsten in Brussel. Hij is geselecteerd door de Canvascollectie van de VRT. 'Het samenwerken met gevluchte kunstenaars is een dankbare job. Wij maken hun carrière niet, dat doen ze zelf, maar wij zetten wel deuren open', besluit Maaïke.

Op 21 juni houdt ZebrArt-kunstenaar Martin Oluwadiran een workshop op het Rode Kruis-evenement Vreemd Talent. Het evenement vindt plaats in het Brugse Koning Albertpark dat die dag omgetoverd wordt tot een multicultureel kunst-, kinder-, kook-, sport-, muziek- en infodorp.
Meer info over Vreemd Talent op www.rodekruis.be.
Meer info over ZebrArt op www.zebrart.be.

Familiehereniging

Irak: het verborgen drama van families gescheiden door oorlog

Het lijden van families die door oorlog zijn verscheurd, is een harde realiteit voor honderdduizenden mensen over de hele wereld. Mensen ontvluchten geweld, families worden gesplitst en raken verspreid over verschillende landen. Dit lot valt vandaag de dag ook talrijke gezinnen uit Irak te beurt. Moeders, vaders, dochters en zoons maken zich grote zorgen over het welzijn van hun geliefden. Het Rode Kruis helpt hen om zich opnieuw met hun naasten te herenigen.

Abbas* en Latifa* zijn vreemden voor elkaar, maar hebben twee dingen gemeenschappelijk: ze hebben beiden hun land onder doodsbereidingen moeten verlaten en doen nu beroep op de dienst Tracing ('Opsporing') van het Rode Kruis om hun gezin weer samen te brengen. Elke vluchteling heeft zijn verhaal en reden om Irak te ontvluchten. Hoewel het gevaar uit diverse hoeken komt, kan men het vaak herleiden tot één basisidee: het is kiezen tussen het land verlaten of een onveilige toekomst tegemoet gaan. De jonge Abbas kampt nog steeds met een knagend schuldgevoel. 'Ik zag er ontzettend tegenop om mijn zwangere vrouw bij haar familie in Irak achter te laten, maar als ik niet was gevlucht voor de milities, dan zou ik nu niet meer in leven zijn. Alleen door weg te gaan, kon ik mijn familie helpen.'

4 miljoen Irakezen op de vlucht

Vijf jaar na het uitbreken van de oorlog in Irak verkeert het land in een desastreuze humanitaire situatie. Naarmate het conflict voortduurt, zijn het de Irakese burgers die het het hardst te verduren krijgen. Dagelijks krijgt men te maken met willekeurig geweld, aanslagen en ontvoeringen. Volgens de VN-Vluchtelingenorganisatie (UNHCR) zijn sinds het begin van het internationaal gewapend conflict in 2003 meer dan vier miljoen Irakezen op de vlucht geslagen. Twee miljoen daarvan bevinden zich op dit ogenblik in een van de buurlanden. Latifa vertelt: 'Mijn echtgenoot was legerpilot in het Irakese

leger. Wij woonden als soennieten in een overwegend sjiietische wijk van Bagdad. Precies om die reden werden wij geveiseerd en moesten wij uiteindelijk voor onze eigen veiligheid onderduiken.'

De wanhoop nabij en moreel aan de grond

Zowel Abbas als Latifa werden in België erkend als vluchtelingen volgens het VN-verdrag van 1951. Na het verkrijgen van dit geldig verblijfsstatuut konden ze een procedure opstarten om hun gezin naar België te brengen. Beiden zaten moreel aan de grond. De ongerustheid over hun naasten bezorgde hen een tergend gevoel van wanhoop en leegte. 'De band met onze geliefde helpt ons het hoofd te bieden aan moeilijke omstandigheden. Het gemis van mijn echtgenoot en de onzekerheid over zijn lot beroofde mij van alle slaap.' De jonge vader Abbas heeft zijn pasgeboren zoon nog nooit gezien. De spanning en angst die zich bij hem van binnen hebben opgehoopt, zijn enorm.

Avondklok en bewegingsrestricties

Een gezinshereniging in onrustige gebieden kent vele obstakels. Aangezien er zich in Bagdad geen Belgische ambassade bevindt, moeten de aanvragers zich richten tot een van de diplomatieke posten in de buurlanden. De verwanten slagen er bijzonder moeilijk in om aan de nodige paspoorten en visa te geraken om de grens te kunnen oversteken. Omwille van de culturele traditie dienen vrouwen bovendien altijd te wor-

© CRT Thorkelsson

den vergezeld door mannelijke familieleden. 'Voor mijn vrouw vallen de emotionele last en de verantwoordelijkheid voor ons kind ontzettend zwaar', aldus Abbas. Ook volwassen mannen ondervinden ernstige nadelen door toedoen van de avondklok en bewegingsrestricties ingesteld door de centrale overheid.

Epiloog

In december 2007 landde Latifa's echtgenoot op de luchthaven in Zaventem. Het onverhoopt weerzien van Abbas met zijn vrouw en heel jonge zoon komt alsmaar dichterbij. Dagelijks komen er bij het Rode Kruis nieuwe aanvragen binnen van personen die op zoek zijn naar verwanten of die een gezinshereniging wensen op te starten. De dienst Tracing assisteert hen bij de procedure en bemiddelt waar nodig bij de Belgische ambassades in het buitenland en de Dienst Vreemdelingenzaken.

*Latifa en Abbas zijn fictieve namen.

INFO

Rode Kruis Vlaanderen
Dienst Tracing
tracing@rodekruis.be
015/44.35.22

Croix Rouge de Belgique
Communauté francophone
Service Tracing
service.tracing@redcross-fr.be
02/371.31.58

De auteurs van de Wereldvluchtelingenkrant

Het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) is de centrale asielinstansie in België die bevoegd is voor het inhoudelijke onderzoek van asielaanvragen. Het CGVS neemt de beslissing om een asielzoeker al dan niet de vluchtelingenstatus of de subsidiaire beschermingsstatus toe te kennen. Ook reikt het CGVS getuigschriften van burgerlijke stand uit aan erkende vluchtelingen.
Link: <http://www.cgvs.be>

Het Croix-Rouge de Belgique Communauté francophone en het Rode Kruis Vlaanderen organiseren sinds 1989 in opdracht van de federale overheid een deel van de opvang van asielzoekers in België. Het Croix-Rouge en het Rode Kruis beheren samen zo'n twintig opvangcentra verspreid over België. Deze open opvangcentra bieden onderdak en voedsel, sociale, juridische, medische en psychologische begeleiding.
Link: <http://www.rodekruis.be/NL>
Link: <http://www.croix-rouge.be>

European Council on Refugees and Exiles (ECRE) is een Europees lobbyplatform van 63 organisaties die allemaal vluchtelingen helpen. ECRE promoot de bescherming en integratie van asielzoekers, vluchtelingen en ontheemden gebaseerd op normen zoals waardigheid, mensenrechten en respect voor internationale vluchteling- en mensenrechten als centraal punt van hun werk.
Link: <http://www.ecre.org>

Fedasil, het Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers, is de overheidsorganisatie die in België verantwoordelijk is voor de materiële hulpverlening aan asielzoekers en bepaalde andere categorieën van vreemdelingen. Fedasil organiseert - rechtstreeks of met zijn partners, zoals het Rode Kruis en Vluchtelingenwerk Vlaanderen - kwaliteitsvolle opvang en begeleiding in de open opvangcentra en staat ook in voor de observatie en oriëntatie van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen.

Fedasil draagt bij tot het uitdenken, de voorbereiding en de uitvoering van het opvangbeleid in ons land.
Link: <http://www.fedasil.be>

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) is de VN-vluchtelingenorganisatie die beschikt over het internationale mandaat voor de bescherming van vluchtelingen en sinds haar oprichting al meer dan 50 miljoen mensen begeleid heeft om hun leven weer op te bouwen. Het UNHCR-personeel werkt in 116 landen. De regionale vertegenwoordiging in Brussel is verantwoordelijk voor haar relaties met de Beneluxlanden en de Europese instellingen.
Link: <http://www.unhcr.org>

Vluchtelingenwerk Vlaanderen is een onafhankelijke NGO die de belangen van vluchtelingen en asielzoekers verdedigt. Men werkt samen met ruim 40 lidorganisaties en een groep enthousiaste vrijwilligers. Via acties en campag-

VLUCHTELINGEN IN EUROPA EN IN DE WERELD

Cijfers 2007

(bron: UNHCR)

TOP-10 LANDEN VAN HERKOMST VAN VLUCHTELINGEN

LAND	AANTAL VLUCHTELINGEN
Palestina	4,6 miljoen
Afghanistan	3,1 miljoen
Irak	2,3 miljoen
Colombia	552.000
Soedan	523.000
Somalië	457.000
Burundi	376.000
Democratische Republiek Congo	370.000
Vietnam	327.800
Turkije	222.000

TOP-10 ONTVANGSTLANDEN VAN VLUCHTELINGEN

LAND (NIET-GEÏNDUSTRIALISEERD)	AANTAL VLUCHTELINGEN ONTVANGEN
Pakistan	2 miljoen
Syrië	1,5 miljoen
Iran	963.500
Jordanië	500.300
Tanzanië	435.600
China	301.100
Tsjaad	294.000
Kenia	265.700
Ecuador	265.000
Oeganda	229.000

83 tot 90% van de vluchtelingen blijft in hun regio van herkomst

ASIELAANVRAGEN IN EUROPA: TOP-10 LANDEN VAN HERKOMST

LAND	AANTAL
Irak	44.000
Rusland	17.800
Servië	15.000
Pakistan	13.300
Somalië	11.000
Afghanistan	9.000
Iran	8.000
Turkije	6.500
Eritrea	6.400
China	6.000

nes verbreden ze het maatschappelijk draagvlak rond het vluchtelingentema. Ze oefenen druk uit op het beleid en bieden ondersteuning aan al wie betrokken is bij vluchtelingenwerk. Daarnaast biedt Vluchtelingenwerk Vlaanderen in opdracht van de federale overheid kleinschalige asielopvang in een aantal particuliere woningen.
Link: <http://www.vluchtelingenwerk.be>

Colofon

De Wereldvluchtelingenkrant is een extra bijlage bij De Morgen van 20 juni 2008.

Coördinatie: DPP Editing/Karin Bodegom
Vormgeving: Mandy Kempers
V.u.: Christian Van Thillo, Brusselsesteenweg 347, 1730 Asse